

פרוטוקול ישיבת הוועדה המקצועית של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות

שהתקיימה ביום שלישי ה-1 באוגוסט, 2023, בשעה 9:00

באמצעות אפליקציית זום.

(סופי)

הצעה לתקן חשבונאות מספר 46, מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה (להלן – ההצעה לתקן)

(צורפה לתיק הישיבה)

1. היו"ר מבקש מצדיק להמשיך את הדיון בנספח ב – חשבונאות גידור בהצעה לתקן. מוסיף כי בתיק הישיבה נכללו גם נקודות לדיון.

הגדרות

2. צדיק מבקשת לעדכן לגבי ההחלטות שהתקבלו בישיבה האחרונה שבה נדונה ההצעה לתקן. מעדכנת כי מסעיף 11 הושמטה הגדרת ערך פנימי וכי בהגדרה של עסקה חזויה נוספה המילה (anticipated) על מנת להבחין בינה לבין expected. מוסיפה כי נוסף סעיף 42 המאפשר גידור של חשיפה ונגזר. מצטטת את סעיף 42 "ניתן לייעד כפריט מגודר חשיפה מצרפית שהיא שילוב של חשיפה שיכולה היתה להיות כשירה כפריט מגודר בהתאם לסעיף 33 ונגזר. זה כולל עסקה חזויה של חשיפה מצרפית אם החשיפה המצרפית הזו צפויה ברמה גבוהה וכן, מרגע שהעסקה התרחשה ולכן אינה עוד בגדר עסקה חזויה, החשיפה כשירה כפריט מגודר. כאשר מייעדים פריט מגודר כזה, ישות בוחנת אם החשיפה המצרפית משלבת חשיפה עם נגזר כך שהיא יוצרת חשיפה מצרפית שונה שמנוהלת כחשיפה אחת לסיכון מסוים (או סיכונים מסוימים)". שואלת אם יש הערות. **לנוכחים אין הערות.**

פריטים מגודרים

3. צדיק מציינת כי בדיון הקודם חבר ועדה¹ העיר לגבי סעיף 55 כי מאחר שההון והרווח בדוחות הכספיים המאוחדים ובדוחות הכספיים הנפרדים בתקינה הישראלית צריך להיות זהה, הרי שאם לא ניתן לבצע גידור בדוחות הכספיים המאוחדים, אזי בתקינה הישראלית לא ניתן יהיה לגדר גם בדוחות הכספיים הנפרדים. מצטטת את הסעיף: "לצורכי חשבונאות גידור, ניתן לייעד כפריטים מגודרים רק נכסים, התחייבויות, התקשרויות איתנות או עסקאות חזויות שצפויות ברמה גבוהה שמעורב בהם צד חיצוני לישות. יחד עם זאת, ניתן ליישם את חשבונאות הגידור בדוחות הכספיים המאוחדים והנפרדים של החברה האם במקרים הבאים:

(א) עסקאות עם חברות בנות, כאשר החברות הבנות אינן מאוחדות בדוחות הכספיים המאוחדים (כגון חברות בנות של ישויות השקעה הנמדדות בשווי הוגן בהתאם לתקן חשבונאות מספר 37);

¹ ההתייחסות היא לחבר ועדה או לחברת ועדה

- (ב) סיכון מטבע חוץ של פריט כספי תוך קבוצתי אשר תוצאתו חשיפה לרווחים או להפסדים בגין שערי חליפין של מטבע חוץ שאינם מבוטלים במלואם באיחוד בהתאם לתקן חשבונאות מספר 13, השפעות השינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ; וכן
- (ג) סיכון מטבע חוץ של עסקה חזויה שצפויה ברמה גבוהה בתוך הקבוצה, בתנאי שהעסקה נקובה במטבע שאינו מטבע הפעילות של הישות המתקשרת באותה עסקה ושסיכון מטבע חוץ ישפיע על הרווח או הפסד המאוחד.

לעניין זה, חברות בנות שמאוחדות או חברות בשליטה משותפת שמאוחדות באיחוד יחסי בדוחות הכספיים המאוחדים אינן נחשבות צד חיצוני לישות בדוחות הכספיים הנפרדים כהגדרתם בגילוי דעת מספר 68.

4. צדיק מציינת כי הסיפא נוספה על מנת להבהיר את מעמדן של חברות בנות וחברות בשליטה משותפת בדוחות הנפרדים. שואלת אם יש הערות. חבר הוועדה מציין כי בסיפא נוספה התייחסות לחברות בשליטה משותפת אך החלק שאינו מתאחד באיחוד יחסי מהווה צד חיצוני. מביא כדוגמה עסקת גידור שמבוצעת מול חברה שמאוחדת באיחוד יחסי של 50 אחוז. מציין כי במקרה זה העסקה מול המחצית שלא אוחדה היא עסקה מול צד חיצוני. היו"ר מציע "חלק החברה בחברה המאוחדת באיחוד יחסי" במקום "חברה שמאוחדת באיחוד יחסי". חבר ועדה אחר מציע להוסיף סוגריים "(באשר לחלק המאוחד באיחוד יחסי)" על מנת שלא לסרב את הקריאה. היו"ר מסכם כי יובהר שרק החלק המאוחד באיחוד יחסי אינו מהווה צד חיצוני.

5. צדיק מציינת כי בסעיף 6 נוספה האפשרות לגדר קבוצה של פריטים המהווה פוזיציה נטו. מוסיפה כי סעיף (ב) הועבר לסעיפים 10 ו-11 העוסקים ברכיב שכבה. מציינת כי סעיף (ג) קובע את התנאים לגידור קבוצה של פריטים בגידור תזרים מזומנים (גידור מטבע חוץ והגדרת התקופה, המהות וההיקף). חבר הוועדה האחר שואל אם הניסוח תואם את IFRS 9 שכן הניסוח מסורבל. צדיק משיבה בחיוב.

6. צדיק מציינת כי סעיף 7 קובע כי גידור של פוזיציה נטו ניתן לביצוע רק אם הישות מגדרת על בסיס נטו לצרכי ניהול סיכונים. מוסיפה כי הסעיף קובע כי ניתן לגדר פוזיציה נטו בגידור שווי הוגן או בגידור תזרים מזומנים בהתקיים התנאים האמורים בסעיף 6(ג). מציינת כי הסעיף לקוח מתוך הנחיות היישום ב-IFRS 9. מצטטת "פוזיציה נטו כשירה לחשבונאות גידור רק אם ישות מגדרת על בסיס נטו לצרכי ניהול סיכונים. אם ישות מגדרת בדרך זו, זה עניין של עובדה (לא רק של טענה או תיעוד). כאשר ישות מגדרת קבוצה של פריטים עם פוזיציות סיכון מקוזזות (כלומר פוזיציה נטו), הזכאות לחשבונאות גידור תלויה בסוג הגידור. אם הגידור הוא גידור שווי הוגן, אז הפוזיציה נטו עשויה להיות כשירה כפריט המגודר. אם, לעומת זאת, הגידור הוא גידור תזרים מזומנים, אז הפוזיציה נטו יכולה להיות כשירה כפריט המגודר רק בהתקיים התנאים בסעיף 6(ג)". שואלת אם יש הערות.

7. היו"ר בדעה כי המשפט השני אינו מתאים לתקן חשבונאות ("אם ישות מגדרת בדרך זו..."). שואל אם יש התנגדות למחיקת המשפט. חבר ועדה נוסף מציין כי כל נושא הגידור נמצא בנספח לתקן וכי מטרת המשפט היא למנוע מניפולציות. חבר הוועדה האחר מסכים שמדובר על אמירה מוזרה.
8. משתתף² מציין כי המטרה היתה למנוע תיעוד רישומי בלבד. אינו מתנגד להשמטת המשפט.
9. היו"ר, חבר הוועדה האחר, חבר הוועדה הנוסף, חבר ועדה רביעי וחבר ועדה חמישי מסכימים להשמטת המשפט השני. היו"ר מסכם כי המשפט השני בסעיף 7 יושמט.
10. חבר הוועדה מציע להוסיף את הדוגמה מסעיף 6.6.2 לגבי המצבים שבהן ניתן לגדר פוזיציה נטו. בדעה שמדובר על כלי פרקטי. מוסכם על הנוכחים.
11. צדיק מציינת כי סעיף 8 קובע איזה רכיב של פריט יכול להוות פריט מגודר. מוסיפה כי סעיף (א) מתייחס לרכיבי סיכון וכי ב-IFRS 9 קיימות הנחיות יישום רבות לגבי רכיבי סיכון – חוזיים ושאינם חוזיים וכן סיכון אינפלציה. שואלת אם יש להתייחס בתקן הישראלי לרכיבי סיכון ועד כמה. מציינת כי לאור החשיבות של גידור סיכון אינפלציה נוסף סעיף 9, אך הסעיף מבוסס על ההבחנה בין רכיב סיכון שמוגדר חוזית לבין רכיב סיכון שאינו מוגדר חוזית, שאינה כלולה כרגע בהצעה לתקן. מציינת כי במסמך נקודות לדיון בעמוד 6 יש את הסעיפים מתוך הנחיות היישום ב-IFRS 9 המתייחסים לרכיבי סיכון החל בסעיף 6.3.8.
12. צדיק מצטטת את סעיף 6.3.8 "על מנת להיות כשיר לייעוד כפריט מגודר, רכיב סיכון חייב להיות רכיב ניתן לזיהוי בנפרד של פריט פיננסי או פריט לא פיננסי, והשינויים בתזרימי המזומנים או בשווי ההוגן של הפריט הניתנים ליחוס לשינויים ברכיב סיכון זה חייבים להיות ניתנים למדידה באופן מהימן." בדעה כי סעיף זה מיותר מאחר שהוא חוזר על האמור ב-8(א). היו"ר מסכים שמדובר על חזרה.
13. צדיק מצטטת את סעיף 6.3.9 "בעת זיהוי אילו רכיבי סיכון כשירים לייעוד כפריט מגודר, ישות בוחנת רכיבי סיכון כאלה בהקשר של מבנה שוק מסוים שאליו מתייחסים הסיכון או הסיכונים ושבזו פעילות הגידור מתרחשת. קביעה כזו דורשת הערכה של העובדות והנסיבות הרלוונטיות, אשר משתנות בהתאם לסיכון ולשוק." היו"ר בדעה שאין צורך בסעיפים אלה. מציין כי הוראות חשבונאות גידור אמנם הועברו לנספח, אך מדובר על תקן לחברות פרטיות אשר מבוסס על ה-IFRS for SME ועל FRC 102. מוסיף כי כאשר IFRS 9 סיפק הקלה או אפשרות נוספת הוועדה המקצועית הוסיפה את ההקלה או האפשרות גם בהצעה לתקן. בדעה שאין להוסיף לתקן הנחיות יישום מ-IFRS 9 שלא ברור אם אכן יידרשו בכלל בחשבונאות גידור של חברות פרטיות.

² ההתייחסות היא למשתתף או למשתתפת

14. צדיק מציינת כי התייחסות זו קיימת באופן חלקי בסעיף 9 שדן ברכיב סיכון אינפלציה (שמתייחס לרכיב סיכון מוגדר חוזית ורכיב סיכון שאינו מוגדר חוזית) וקובע מתי ניתן לגדר את רכיב סיכון האינפלציה.
15. המשתתף מציין כי סעיף 6.3.9 עשוי להיות סעיף מקל. בדעה כי ייתכן שהסעיף מתיר לבצע גידורים שנהוגים בשוק מסוים או פעילויות מסוימות למרות שלא היו נחשבים גידור בשוק אחר. מביא כדוגמה גידורים בתעשיית הגז שמבצעות גידור של סיכונים מסוימים. היו"ר מציין כי אם הסעיף מקל יש להוסיפו.
16. חבר הוועדה מציין כי הסעיפים הם הנחיות ליישום העיקרון הכללי שמופיע בהצעה לתקן. מציין כי ניתן להשאיר את העיקרון ושחברה שמעוניינת תוכל לפנות להנחיות היישום ב-9 IFRS. צדיק מציינת כי בגישה זו מציעה להוסיף סעיף במבוא שנספח ב- חשבונאות גידור נשען על הוראות 9 IFRS עם הקלות מסוימות שיפורטו ושלצורך הנחיות היישום ניתן לפנות ל-9 IFRS. שואלת את חבר הוועדה אם בגישה זו יש צורך בסעיף 9 המתייחס לרכיב סיכון אינפלציה או שההפניה הכללית מספיקה. בדעה כי סעיף 9 לא יהיה ברור אם לא תהיה התייחסות קודמת לעניין רכיב סיכון מוגדר חוזית ורכיב סיכון שאינו מוגדר. בדעה כי יש לבחור אם להפנות להנחיות היישום ב-9 IFRS במסגרת המבוא או לכלול התייחסות הן לרכיבי סיכון מוגדרים חוזית וכאלה שאינם מוגדרים חוזית כולל סיכון אינפלציה בהצעה לתקן.
17. חבר הוועדה הרביעי מציין כי סעיף 9 המתייחס לרכיב סיכון אינפלציה הוא חשוב ונפוץ והוא ייחודי בישראל ולכן ניתן להוסיף הקדמה קצרה לעניין רכיב סיכון מוגדר חוזית ורכיב סיכון שאינו מוגדר חוזית. צדיק שואלת אם ניתן להוסיף את הרישא של סעיף 6.3.10 ללא הדוגמאות. חבר הוועדה הרביעי בדעה כי ניתן להוסיף את הרישא של סעיף 6.3.10 בתוספת להפניה במבוא להנחיות היישום ב-9 IFRS.
18. המשתתף מציין כי הפניה במבוא תדרוש פירוט ההקלות שניתנו בתקן זה על מנת שלא תיווצר סתירה. צדיק מסכימה. המשתתף מציע להוסיף בסעיף ההפניה במבוא "ככל שהתקן אינו סותר את 9 IFRS... ובצורה זו לא ידרש פירוט של ההקלות. צדיק מציעה גם לפרט את ההקלות וגם לציין במסגרת ההפניה "ככל שהתקן אינו סותר את 9 IFRS".
19. משתתף אחר בדעה כי מדובר על הכבדה מאחר שהחברות הפרטיות יידרשו להכיר את 9 IFRS.
20. משתתף נוסף מציין כי אמירה של "ככל שהתקן אינו סותר את 9 IFRS" היא חשובה גם בנקודות שבהן תקן זה מחמיר לעומת 9 IFRS, לדוגמה לעניין האפשרות לחשבונאות גידור בדוחות הכספיים הנפרדים.

21. חבר הוועדה האחר שואל אם יש סעיפים שסותרים את הנחיות היישום ב- IFRS 9. צדיק משיבה בחיוב. חבר הוועדה האחר בדעה שאין לכלול את הנחיות היישום, מלבד רכיב סיכון אינפלציה בתוספת הרישא של סעיף 6.3.10 ואין להפנות להנחיות היישום ב- IFRS 9 מאחר שמדובר בסיבוך וסירבול לגבי טיפול חשבונאי בנקודות קצה שלא בטוח שחברות פרטיות יידרשו להן. בדעה שמדובר על משפט מבוא לא ברור.
22. חבר הוועדה הנוסף שואל אם לא ניתן לשלב את סעיפים 6.3.10-6.3.12 במסגרת נספח הדוגמאות. צדיק מציינת כי סעיפים 6.3.11-6.3.12 הם הנחיות יישום ולא דוגמאות. חבר הוועדה הנוסף מציינ כי סעיפים 6.3.11-6.3.12 מפרטים את העיקרון. צדיק בדעה שסעיפים אלה אינם נחוצים. לאחר קריאה, חבר הוועדה הנוסף מסכים.
23. חבר הוועדה הנוסף מציינ כי חשבונאות גידור היא חשבונאות אופציונלית ומדובר על מקרים מאוד מיוחדים ולכן ניתן לשלב את הדוגמאות של סעיף 6.3.10 בנספח דוגמאות, שכן הן לא שכיחות בחברות פרטיות. בדעה שבמקרים הבודדים שיידרש, ניתן יהיה לפנות ל- IFRS 9. מוסיף כי סעיף 9 הוא חשוב ושכיח.
24. היו"ר מציינ כי הצעת חבר הוועדה הנוסף היא לא להוסיף סעיפים נוספים מהנחיות היישום, להשאיר את סעיף 9 ובנספח דוגמאות להביא את הדוגמאות של 6.3.10. היו"ר, חבר הוועדה האחר וחבר ועדה שישי מסכימים להצעת חבר הוועדה הנוסף. המשתתף הנוסף שואל אם ההצעה כוללת גם הוספת הפניה להנחיות היישום ב- IFRS 9 במבוא להצעה לתקן. היו"ר משיב בשלילה.
25. צדיק מבקשת התייחסות לכל רכיב של ההצעה בנפרד. שואלת לגבי הוספת הפניה להנחיות היישום ב- IFRS 9 במבוא להצעה לתקן. היו"ר, חבר הוועדה האחר, חבר הוועדה הנוסף, חבר הוועדה החמישי, וחבר הוועדה השישי מתנגדים להוספת הסעיף. צדיק מסכמת כי לא יוסף סעיף למבוא.
26. צדיק שואלת אם יש להוסיף את סעיף 6.3.9 מ- IFRS 9 להצעה לתקן. היו"ר, חבר הוועדה, חבר הוועדה האחר, חבר הוועדה הנוסף וחבר הוועדה השישי מתנגדים להוספת הסעיף. צדיק מסכמת כי סעיף 6.3.9 לא יוסף.
27. צדיק שואלת אם יש להוסיף את הרישא של סעיף 6.3.10 לסעיף 9 ואת הדוגמאות מסעיף 6.3.10 לנספח דוגמאות. בדעה שללא הוספת הרישא לסעיף 9, סעיף 9 לא יהיה ברור. חבר הוועדה מציע להעביר את סעיף 9 לנספח הדוגמאות ולא לכלול את הדוגמאות לגבי קפה וגו מסעיף 6.3.10. בדעה שבמקרים הנדירים שבהם חברה פרטית תבצע גידור על מחיר הקפה או הגז היא תוכל לבחון את IFRS 9 לצורך הנחיות יישום.
28. חבר הוועדה הנוסף מציע להעביר את הרישא של סעיף 6.3.10 להצעה לתקן ולהפנות לנספח הדוגמאות שבו יכללו הדוגמה של אינפלציה ויתר הדוגמאות מסעיף 6.3.10. בדעה

שבדרך זו יהיה ברור שאין הכוונה רק לרכיב סיכון אינפלציה. מסכים גם להשאיר את הדוגמה של אינפלציה בנספח ב. חבר הוועדה בדעה שהוספת הדוגמאות מסעיף 6.3.10 היא מיותרת. מציין כי ההתייחסות לרכיב סיכון אינפלציה אינה מנוסחת כדוגמה ולפיכך מתאימה יותר לנספח ב.

29. חבר הוועדה הרביעי בדעה שיש לשלב את הרישא של סעיף 6.3.10 בסעיף 9 (הדוגמה של רכיב סיכון אינפלציה). צדיק שואלת אם לדעת חבר הוועדה הרביעי יש לכלול את הדוגמאות. חבר הוועדה הרביעי בדעה כי אין לכך חשיבות. חבר הוועדה החמישי מסכים.

30. חבר הוועדה השישי מסכים עם חבר הוועדה הנוסף.

31. **צדיק מסכמת כי לפיכך הרישא של סעיף 6.3.10 תיכלל בסעיף 9 יחד עם ההתייחסות לרכיב סיכון אינפלציה ובנספח הדוגמאות יכללו הדוגמאות מסעיף 6.3.10.**

32. חבר הוועדה השישי שואל לגבי סעיף 5 אם בדוחות הכספיים הנפרדים לא ניתן לגדר עסקה עם חברה בת. צדיק משיבה כי הנושא נדון בדיון הקודם וכי מאחר שבתקינה הישראלית הרווח וההון בדוחות הכספיים הנפרדים צריכים להיות זהים לאלה בדוחות הכספיים המאוחדים לא ניתן לגדר עסקאות עם חברות בנות גם בדוחות הנפרדים, למעט המקרים המפורטים בסעיף 5 (אשר ניתנים לגידור הן בדוחות המאוחדים והן בדוחות הנפרדים).

33. צדיק מציינת כי סעיף 10 קובע מהו חלק מוגדר מהסכום הנומינלי של פריט. מוסיפה כי הסעיף נוסף בעקבות הישיבה הקודמת. מצטטת "חלק מוגדר מהסכום הנומינלי יכול להיות חלק יחסי מהפריט בכללותו (לדוגמה, 50 אחוז מתזרימי המזומנים החוזיים של פריט מוגדר) או רכיב שכבה של קבוצה כוללת של פריטים המקיים את התנאים בסעיף 11 ובתנאי שהגידור עקבי עם מטרות ניהול סיכונים של הישות." מוסיפה כי סעיף 11 מבוסס על סעיף 6.6.3 ל-IFRS 9 ומתייחס לרכיב שכבה ומצטטת "רכיב שכבה של קבוצה כוללת של פריטים (לדוגמה, שכבה תחתונה) הוא כשיר לחשבונאות גידור רק אם :

(א) הוא ניתן לזיהוי בנפרד וניתן למדידה באופן מהימן ;

(ב) מטרת ניהול הסיכונים היא לגדר רכיב שכבה ;

(ג) הפריטים בקבוצה הכוללת שממנה מזוהה השכבה חשופים לאותו סיכון מוגדר (כך שהמדידה של השכבה המגודרת אינה מושפעת באופן משמעותי מהפריטים המסוימים מתוך הקבוצה הכוללת שנבחרו להוות חלק מהשכבה המגודרת);

(ד) עבור גידור של פריטים קיימים (לדוגמה, התקשרות איתנה שלא הוכרה או נכס שהוכר) ישות יכולה לזהות ולעקוב אחר הקבוצה הכוללת של פריטים שממנה השכבה המגודרת הוגדרה (כך שהישות יכולה לציית לדרישות של טיפול חשבונאי ביחסי גידור כשירים); וכן

(ה) פריטים כלשהם בקבוצה אשר כוללים אופציות פירעון מוקדם מקיימים את הדרישות לרכיבים של סכום נומינלי (ראה סעיף 13).

34. צדיק שואלת אם יש הערות לסעיפים 10-11ב. **לנוכחים אין הערות.**
35. צדיק מציינת כי סעיף ב12 כולל דוגמאות מסעיף ב6.3.18 ל-9 IFRS ומצטטת "ניתן להגדיר רכיב שכבה של אוכלוסיה מוגדרת, אך פתוחה, או של סכום נומינלי מוגדר. דוגמאות כוללות חלק מהיקף כספי של עסקה (כגון תזרימי המזומנים ממכירות הנקובות במט"ח בסך 10 יחידות מט"ח לאחר 20 יחידות מט"ח מהמכירות הראשונות בחודש X), חלק מהיקף פיזי (כגון השכבה התחתונה שהיא 5 מיליון מטר מעוקב של גז טבעי שמאוכסן במיקום X), חלק מהיקף פיזי או היקף עסקה אחר (כגון 100 החביות הראשונות מרכישות נפט בחודש X או 100 MWh הראשונים של מכירות חשמל בחודש Y) או שכבה מהסכום הנומינלי של פריט מוגדר (כגון 80 מיליון ש"ח האחרונים מ-100 מיליון ש"ח התקשרות איתנה). סוג הרכיב משנה את תוצאת הטיפול החשבונאי. ישות תיעד את הרכיב לצרכי הטיפול החשבונאי באופן עקבי עם מטרת ניהול הסיכונים שלה."
36. היו"ר בדעה כי מרבית הדוגמאות אינן רלוונטיות לחברות פרטיות ולפיכך מציע להשאיר רק את השורה הראשונה. חבר הוועדה הנוסף מסכים.
37. חבר הוועדה בדעה שללא הדוגמאות יהיה קושי להבין מהו רכיב שכבה, אך מנגד אם חברה פרטית תחליט לגדר רכיב שכבה היא תוכל לפנות ל-9 IFRS ולכן ניתן להשמיט. מעדיף להשאיר את הדוגמאות.
38. חבר הוועדה האחר בדעה שהדוגמאות מבהירות את הכוונה ותורמות להבנת התקן מבלי לפגוע בקריאה הרציפה, אך אינה מתנגדת להשמיט. חבר הוועדה הנוסף בדעה שניתן להעביר לנספח הדוגמאות. חבר הוועדה השישי מצטרף לדעתו של חבר הוועדה האחר ומציין כי הדוגמאות מבהירות ומסייעות מבלי להכביד על התקן.
39. חבר הוועדה הרביעי בדעה שיש להשאיר את הדוגמאות מאחר שהן מבהירות את האפשרויות לגידור רכיב שכבה.
40. **היו"ר מסכם כי הדוגמאות בסעיף ב12 יישארו ללא שינוי.**
41. צדיק מציינת כי סעיף ב13 מתייחס לאפשרות לגדר רכיב שכבה כאשר קיימת אופציה לפירעון מוקדם. מצטטת "רכיב שכבה אשר כולל אופציה לפירעון מוקדם אינו כשיר ליעוד כפריט מוגדר בגידור שווי הוגן אם השווי ההוגן של אופציית הפירעון המוקדם מושפע משינויים בסיכון המגודר, אלא אם כן השכבה שיועדה כוללת את ההשפעה של אופציית הפירעון המוקדם המתייחסת בעת קביעת השינוי בשווי ההוגן של הפריט המגודר."
42. חבר הוועדה מציין כי ניתן לוותר על הסעיף מאחר שאינו מכיר חברות פרטיות שמבצעות גידור שווי הוגן. היו"ר מסכים. צדיק שואלת אם הכוונה היא להשמיט גם את סעיף ב11(ה) – המתייחס לאופציית הפירעון המוקדם ברכיב שכבה. חבר הוועדה משיב שניתן להשאיר

בסעיף 111(ה) ללא הפניה לסעיף 13. צדיק מציינת כי אם התנאי נותר בסעיף 111(ה) הוא לא יהיה ברור.

43. המשתתף הנוסף וחבר הוועדה הרביעי בדעה שהשמטת סעיף 13 עשויה להטעות.
44. המשתתף בדעה כי ניתן להשאיר את שני הסעיפים או להוריד אותם, אך לא להשאיר רק את סעיף 111(ה) מאחר שהוא לא יהיה ברור. חבר הוועדה החמישי מסכים. היו"ר תומך בהשמטת שני הסעיפים. חבר הוועדה השישי מסכים להשמיט את שני הסעיפים.
45. חבר הוועדה מציין כי השמטה של סעיף 111(ה) משמעה צמצום אפשרויות הגידור לעומת 9 IFRS.
46. חבר הוועדה האחר תומך בהשמטת סעיף 13 בלבד.
47. היו"ר שואל מה עמדת חברי הוועדה. חבר הוועדה וחבר הוועדה האחר תומכים בהשמטת סעיף 13 בלבד. היו"ר, חבר הוועדה הנוסף, חבר הוועדה החמישי וחבר הוועדה השישי תומכים בהשמטת סעיפים 111(ה) ו-13. חבר הוועדה הרביעי תומך בהשארת שני הסעיפים. חבר הוועדה האחר מסכים להשאיר את שני הסעיפים. **היו"ר מסכם כי לאור תמיכת מרבית חברי הוועדה סעיף 111(ה) וסעיף 13 יושמטו.**

מכשירים מגדרים

48. צדיק מציינת כי סעיפים 14-17 נדונו בעבר ולא בוצעו בהם שינויים. שואלת אם יש הערות.
49. המשתתף הנוסף מציין כי בסעיף 14 יש התייחסות לצד חיצוני בדוחות הכספיים הנפרדים. בדעה כי ניתן להוסיף את אותה סיפא כמו בסעיף 5 או לחלופין להשמיט את המילים "לעניין זה" המופיעות בסיפא של סעיף 5.
50. צדיק מציעה להפריד את הסיפא של סעיף 5 לסעיף נפרד ולהפנות לסעיף זה הן מסעיף 5 והן מסעיף 14 וגם להוסיף הפנייה לסעיפים אלה מהסעיף הנפרד החדש. היו"ר, חבר הוועדה, חבר הוועדה האחר, חבר הוועדה הרביעי וחבר הוועדה החמישי מסכימים.

תנאים ליישום חשבונאות גידור

51. צדיק מציינת כי סעיף 18 קובע את התנאים לחשבונאות גידור ומצטטת "ישות רשאית ליישם חשבונאות גידור ליחס גידור מהמועד שבו כל התנאים הבאים מתקיימים:
- (א) יחס הגידור מורכב רק ממכשיר מגדר כשיר ומפריט מגודר כשיר כמתואר בסעיפים 17-3ב ;
- (ב) יחס הגידור עקבי עם מטרות ניהול סיכונים של הישות לביצוע גידורים ;
- (ג) קיים קשר כלכלי בין הפריט המגודר לבין המכשיר המגדר ;

(ד) הישות תיעדה את יחס הגידור כך שהסיכון המגודר, הפריט המגודר והמכשיר המגדר מזוהים בבירור; וכן

(ה) הישות קבעה ותיעדה את הסיבות לחוסר אפקטיביות הגידור. חוסר אפקטיביות הגידור הוא המידה שבה שינויים בשווי ההוגן או בתזרימי המזומנים של המכשיר המגדר הם גדולים יותר או קטנים יותר משינויים אלה של הפריט המגודר."

52. צדיק מצינת כי ההחלטה היתה להקל לעומת IFRS 9 ולא לדרוש בחינה מתמשכת של אפקטיביות הגידור, אלא לתעד את הסיבות לחוסר אפקטיביות הגידור. מוסיפה כי המשפט האחרון בסעיף (ה) נוסף מתוך IFRS 9 כדי להבהיר מהו חוסר אפקטיביות הגידור.

53. חבר הוועדה השישי מציין כי סעיף (ב) אינו ברור. צדיק מפנה לסעיף 19 לפיו "מטרת ניהול סיכונים מתייחסת לאופן שבו מכשיר מגדר מסוים משמש לגידור של חשיפה מסוימת המהווה את הפריט המגודר."

54. חבר הוועדה השישי מציין כי נראה שהדרישה היא לצורך תיעוד. בדעה שאם הוכחה אפקטיביות הגידור לא ברור מדוע נחוצה דרישה זו.

55. חבר הוועדה מציין כי מדובר על דרישה כללית ב-IFRS 9 כדי שחברה לא תטען שנגזר כלשהו שהיא מחזיקה מגדר עסקה אחרת כאשר הגידור אינו חלק ממטרות ניהול סיכונים של החברה. מבין כי בחברה פרטית אין תיעוד של מטרות ניהול סיכונים מוגדרות. בדעה שגם אם אין מדיניות ניהול סיכונים של הדירקטוריון, הדרישה חשובה על מנת שגידורים לא יבוצעו באופן ספורדי. חבר הוועדה השישי שואל מדוע זה נדרש אם החברה מתקשרת בנגזר וקובעת כי מטרתו להגן על פריט מגודר ספציפי. חבר הוועדה מציין כי מקרה כזה יהיה עקבי עם מדיניות החברה. חבר הוועדה השישי מציין כי לפיכך המטרה היא למנוע קביעה בדיעבד של גידור חשבונאי ולכן יש לנסח זאת בהתאם.

56. חבר הוועדה משיב כי המטרה היא לא רק קביעה בדיעבד. מביא כדוגמה חברה שהתקשרה בנגזר מט"ח למטרה ספקולטיבית ולאחר חודשיים מחליטה לבצע גידור של פריט במט"ח. מוסיף כי גידור כזה אינו חלק ממטרות ניהול הסיכונים והוא החלטה חשבונאית גרידא. חבר הוועדה השישי בדעה שאין למנוע גידור במצב כזה וכי מדובר על החלטה כלכלית. מוסיף כי התקבלה החלטה כלכלית בעצם ההתקשרות בנגזר. בדעה כי עצם ההחלטה לגדר פריט מגודר ממועד זה ואילך מהווה גידור ולא ברור מדוע יש למנוע זאת.

57. חבר הוועדה מציין כי במקרה כזה החברה שינתה את מדיניות ניהול הסיכונים והיא תקיים את הדרישה בתקן. המשתתף הנוסף מציין כי לא בהכרח. מביא כדוגמה נגזר שיש כוונה לסלק אותו בעוד כשנה (כאשר מחירו יהיה הזדמנותי). מציין כי מבחינת ניהול סיכונים הוא לא נועד להגן כלכלית על הפריט במט"ח והייעוד נעשה רק לצורך מניעת תנודתיות ברווח או הפסד. בדעה כי הסעיף נועד למנוע מצב זה.

58. חבר הוועדה השישי בדעה כי כאשר יש חשיפה והחברה רוכשת נגזר מבוצעת עסקת הגנה. המשתתף הנוסף מציין כי השאלה היא אם ההגנה היא כנגד התנודתיות ברווח או הפסד או כנגד הסיכון. בדעה כי הגנה כנגד התנודתיות ברווח או הפסד אינה כשירה לחשבונאות גידור. חבר הוועדה השישי אינו מסכים. בדעה כי הדרישה ככל הנראה קשורה לאפקטיביות של הגידור ולא כדרישה בפני עצמה.

59. חבר הוועדה השישי מציין כי בסעיף 6.4.1(ב) ל-IFRS 9 קיימת דרישה לתיעוד מטרת ניהול הסיכונים. צדיק מציינת כי קיימת דרישה מקבילה בהצעה לתקן. חבר הוועדה השישי מציין כי אין דרישה לעקביות עם מטרות ניהול סיכונים. צדיק מציינת כי ב-IFRS 9 בהתייחסות לפריטים המגודרים יש התייחסות לצורך בעקביות למטרות ניהול סיכונים. מוסיפה כי בסעיף 6.5.24 יש הסבר להבדל בין אסטרטגיית ניהול הסיכונים לבין מטרות ניהול סיכונים.

60. חבר הוועדה השישי בדעה כי אין משמעות לדרישה לעקביות למטרות ניהול סיכונים מאחר שעצם הקביעה כי מדובר בגידור יוצרת את העקביות עם מטרות ניהול הסיכונים ולכן מציע להשמיט את סעיף 18(ב) ואת סעיף 19. בדעה כי אם חברה מבצעת גידור על חשיפה מסוימת מבחינה כלכלית, אין למנוע ממנה חשבונאות גידור אם הטיפול החשבונאי אינו רטרואקטיבי (ובפרט אין למנוע ממנה חשבונאות גידור בגלל מטרות ניהול סיכונים כאלה או אחרות).

61. משתתף רביעי מסכים שייתכן שהסעיף אינו רלוונטי בחברות פרטיות מאחר שבהצעה לתקן קיימת אפשרות להפסקה וולונטרית של חשבונאות גידור, בניגוד ל-IFRS 9 שאינו מתיר זאת. בדעה כי הסעיף מתייחס לחברה ציבורית שממשיכה לקיים את מטרות ניהול הסיכונים שלה ויחסי הגידור תומכים בניהול הסיכונים והסעיף אוסר על הפסקת חשבונאות גידור באופן וולונטרי. מציין כי בהצעה לתקן בהתאם להחלטות שהתקבלו בוועדה המקצועית קיימת לחברה פרטית האפשרות להפסיק חשבונאות גידור באופן וולונטרי ולכן ייתכן שהדרישה אכן מיותרת. בדעה כי סעיף 18(ב) וסעיף 19 לא רלוונטיים. מוסיף כי בבסיס למסקנות של IFRS 9 הייתה התייחסות לדרישה זו שמטרתה למנוע הפסקת חשבונאות גידור באופן וולונטרי כל עוד החברה בחרה ליישם חשבונאות גידור והיא ממשיכה לקיים את התנאים לחשבונאות גידור. מציין כי טיעון זה אינו רלוונטי לעניין ההצעה לתקן מאחר שיש אפשרות להפסקת חשבונאות גידור.

62. צדיק מציינת כי בניגוד ל-IFRS 9 אין דרישה לקיומה של אסטרטגיה לניהול סיכונים בהצעה לתקן וכל ההתייחסויות לכך הושמטו מההצעה לתקן. מוסיפה כי דרישות אלה מבוססות על ה-FRC 102 שכולל אפשרות להפסקת חשבונאות גידור באופן וולונטרי ומנגד כולל את הדרישה לעקביות עם מטרות ניהול סיכונים.

63. היו"ר מצטרף להצעתו של חבר הוועדה השישי.

64. חבר הוועדה הרביעי בדעה שיש להשאיר את הסעיפים 18(ב) ו-19 מאחר שהם עקביים עם התקנים. מוסיף כי מדובר על גישה ההנהלה וקיימת לכך חשיבות בייחוד בחשבונאות גידור מאחר שמטרתה למנוע ספקולציות של גידור חשבונאי שונה מגידור כלכלי. בדעה כי המטרה היא לקשור בין החשבונאות לבין הצד העסקי ולכן יש להשאיר את הדרישות האמורות. מציין כי הכוונה היא שהחברה תבהיר את מטרתה בביצוע העסקה ואין צורך בהכרח במדיניות כתובה. בדעה כי הגזבר של החברה הוא שיבחן את החשיפות של החברה ועל אילו חשיפות חשוב להגן.
65. צדיק מציינת כי בסעיף 21 קיימת דרישה לתיעוד מדיניות ניהול סיכונים. המשתתף הנוסף מגיב כי סעיף 21 אינו דורש תיעוד של מטרות ניהול הסיכונים אלא אמירה שהגידור הוא עקבי עם מטרות ניהול הסיכונים.
66. היו"ר שואל מתי עשויה להיות סתירה בין עצם ביצוע עסקת גידור כלכלי לבין חשבונאות גידור. חבר הוועדה הרביעי מציין כי ייתכן שהחברה ביצעה עסקת גידור על חשיפה של מטבע חוץ בהוצאות השכר של העובדים (נכלל בהוצאות הנה"כ) ולאחר מכן החליטה שעסקת הגידור היא בגין חשיפה במטבע חוץ של יתרות ספקים (נכלל ברווח הגולמי).
67. חבר הוועדה השישי מציין כי אם המטרה היא להגן תחילה על החשיפה במט"ח של הוצאות השכר ולאחר מכן להגן על החשיפה במט"ח של הספקים מדוע לא לאפשר זאת. בדעה כי זו מדיניות ניהול הסיכונים של החברה קדימה. חבר הוועדה הרביעי מציין כי המשמעות של התיעוד הראשוני היא לשקף את כוונות הגידור. חבר הוועדה השישי בדעה שכל עוד החברה אינה מיישמת חשבונאות גידור רטרואקטיבית והיא מתעדת במועד ביצוע הגידור אין להגביל אותה. שואל אם אפשרי שחברה תבצע הגנה בשנה אחת על החשיפה ובשנה אחרת לא. חבר הוועדה הרביעי משיב בשלילה. אין דרישה לעקביות במדיניות ניהול סיכונים אלא שהגידור יהיה עקבי עם המדיניות שהחברה קבעה.
68. חבר הוועדה השישי שואל מתי לא תהיה עקביות עם מדיניות ניהול הסיכונים. חבר הוועדה הרביעי מציין כי כאשר החברה בוחנת את התקציב, מחליטה לגדר את החשיפה למט"ח של הוצאות השכר של העובדים ומתקשרת במכשירים מגדרים תואמים, הגידור הוא עקבי עם מטרות ניהול הסיכונים. מוסיף כי אם החברה רואה שיש לה גם חשיפה למט"ח בגין יתרות ספקים ואינה מעוניינת בהשפעה על הרווח הגולמי ולכן מחליטה להעביר את המכשירים המגדרים לגידור החשיפה למט"ח ביתרות הספקים זה לא גידור שעקבי עם מטרות ניהול הסיכונים שלה.
69. חבר הוועדה הנוסף מסכים עם חבר הוועדה הרביעי ומציין כי השינוי לגידור חשיפה למט"ח של יתרות ספקים, על אף שהוא מבוצע מכאן ולהבא, אינו עקבי עם מטרות ניהול הסיכונים של החברה שהגדירה את הגידור כגידור חשיפה למט"ח של הוצאות שכר לעובדים.

70. היו"ר בדעה כי גם ללא סעיף זה לא ניתן לשנות את הגידור לחשיפה למט"ח של יתרות ספקים. חבר הוועדה הנוסף מציין כי מאחר שלא קיימת דרישה למדיניות כתובה לכאורה ניתן לשנות את הגידור ולכן הסעיף נחוץ. המשתתף הנוסף מציין כי מדובר על שינוי בפריט המגודר שצריך להיות מזוהה בבירור בעת ביצוע הגידור.
71. היו"ר שואל אם הדרישה לתיעוד בסעיף ב21(ב) אינו מספיק. חבר הוועדה הרביעי וחבר הוועדה הנוסף משיבים כי אם מוסכם שיש לתעד את מטרת ניהול הסיכונים אזי ברור שיש לדרוש עקביות עם מטרה זו וכך נדרש בסעיף ב18(ב).
72. חבר הוועדה השישי שואל אם הכוונה היא שהחברה לא תשנה את מטרת הגידור לאחר תקופה. חבר הוועדה הרביעי משיב כי המטרה היא שהגידור החשבונאי יבוצע בהתאם לגידור הכלכלי.
73. חבר הוועדה האחר שואל את חבר הוועדה הרביעי מדוע יש לדרוש עקביות עם מטרת ניהול הסיכונים. חבר הוועדה הרביעי משיב כי אם הדרישה מחברה היא לתעד את מטרת ניהול הסיכונים, המטרה היא שתהיה עקביות לאותה מטרה.
74. חבר הוועדה השישי בדעה שאין ערך מוסף בחברות פרטיות לדרישה שהגידור יהיה עקבי עם מטרות ניהול הסיכונים ולא ברור אופן היישום. מוסיף כי מרגע שהחברה ביצעה עסקת גידור צריך לאפשר לה יישום חשבונאות גידור אם היא מתעדת כראוי. חבר הוועדה הרביעי בדעה כי הסעיף אינו מטיל נטל ואינו דורש הנחיות יישום וכל משמעותו היא שהגידור החשבונאי מבוצע בהתאם לגידור הכלכלי. חבר הוועדה השישי בדעה כי הרציונל לא ברור.
75. היו"ר מציין כי כאמור הסעיף לקוח מהתקן FRC 102 ונראה כי חבר הוועדה השישי במיעוט ולכן מציע להשאיר את הסעיפים. **מוסכם על הנוכחים.**
76. צדיק מציינת כי סעיף ב20 מסביר את המשמעות של קשר כלכלי ומצטטת "קשר כלכלי בין הפריט המגודר לבין המכשיר המגדר קיים כאשר הישות מצפה שהשוויים של הפריט המגודר ושל המכשיר המגדר ינועו באופן רגיל בכיוונים מנוגדים בתגובה לתנודות באותו סיכון, שהוא הסיכון המגודר." שואלת אם יש הערות. **לנוכחים אין הערות.**
77. צדיק מציינת כי סעיף ב21 אינו קיים במלואו בתקן כלשהו, אך הוא מבוסס על הדיונים שהתקיימו בוועדה המקצועית וההסבר לגבי הצורך בתיעוד לקוח מהתקן האמריקאי. מציעה לכלול את הסעיף על מנת שדרישות התיעוד במועד יצירת יחסי הגידור יהיו ברורות. מצטטת "תיעוד במועד יצירת יחסי הגידור נדרש על מנת שישות תוכל ליישם חשבונאות גידור. ללא תיעוד במועד יצירת יחסי הגידור, ישות יכולה לזהות למפרע פריט מגודר, עסקה מגודרת או מכשיר מגדר על מנת להשיג תוצאה חשבונאית רצויה. התיעוד במועד יצירת יחסי הגידור צריך לכלול:
- (א) מטרת ניהול סיכונים של הישות לביצוע הגידור,

- (ב) יחס הגידור כך שהסיכון המגודר, הפריט המגודר והמכשיר המגדר מזוהים בבירור,
(ג) סיבות לחוסר אפקטיביות הגידור (ראה סעיף 22ב)."

78. צדיק שואלת אם יש הערות לסעיף ואם יש התנגדות לעצם הוספת הסעיף.
79. חבר הוועדה השישי שואל כיצד מבוצע התיעוד בחברה פרטית שמדווחת רק דוח שנתי. צדיק משיבה כי לעניין הגידור, נדרש תיעוד במועד יצירת יחסי הגידור ללא קשר למועדי הדיווח. חבר הוועדה שואל אם לא התקבלה החלטה לגבי הקלה שתאפשר תיעוד עד למועד פרסום הדוחות הכספיים. צדיק משיבה כי בהתאם להחלטות שהתקבלו בוועדה המקצועית ההקלה ניתנה לגבי התיעוד העוקב של הסיבות לחוסר אפקטיביות הגידור (סעיף 23ב), אך לא לגבי התיעוד הראשוני. חבר הוועדה מציין כי לפיכך מדובר על תיעוד פשוט מאחר שלא נדרשת בחינה כמותית של אפקטיביות הגידור. צדיק משיבה כי הדרישה בהצעה לתקן היא לזהות את הסיבות לחוסר אפקטיביות הגידור (סעיף הסבר בסעיף 22ב).
80. חבר הוועדה הרביעי מציין כי התיעוד העוקב הוא מורכב יותר (ולעיתים תידרש בחינה כמותית בהתאם לסיבות לחוסר אפקטיביות) והוא נדרש רק במועד דיווח כלומר בחברה פרטית שמדווחת אחת לשנה – התיעוד נדרש אחת לשנה וחברה פרטית שמדווחת אחת לרבעון – התיעוד נדרש אחת לרבעון.
81. המשתתף הנוסף מציין כי סעיף 18 כולל דרישות ליישום ודרישות לתיעוד ובסעיף 21 יש חזרה על חלק מדרישות התיעוד. מציע שסעיף 18 לא יכלול דרישות תיעוד וסעיף 21 יכלול את דרישות התיעוד.
82. צדיק מסכימה לפיצול כך שבסעיף 18 (ד) ו- (ה) יהיה כתוב "הישות קבעה את יחס הגידור..." ו"הישות קבעה את הסיבות לחוסר אפקטיביות" ואילו בסעיף 21 יהיה כתוב שהישות תתעד את יחס הגידור ואת הסיבות לחוסר אפקטיביות". בדעה כי יהיה צורך להוסיף לסעיף 18 דרישה לתיעוד כאמור בסעיף 21. היו"ר מסכים.
83. המשתתף הנוסף מציע לחלופין להוסיף לסעיף 18 את הדרישה לתיעוד מטרות ניהול סיכונים ובסעיף 21 להשאיר את הסיבה לדרישות התיעוד במועד יצירת יחסי הגידור.
84. היו"ר בדעה כי החלופה הראשונה עדיפה. **אין התנגדות של הנוכחים.**
85. צדיק מציינת כי סעיף 22 מסביר את הסיבות לחוסר אפקטיביות הגידור. מצטטת "כאשר התנאים העיקריים (כמו סכום נומינלי, מועד פירעון והבסיס) של המכשיר המגדר ושל הפריט המגודר תואמים או שהם תואמים בקירוב (closely aligned), יהיה זה אפשרי עבור הישות להגיע למסקנה על בסיס בחינה איכותית של תנאים עיקריים אלה שלמכשיר המגדר ולפריט המגודר יש שוויים אשר באופן רגיל ינועו בכיוונים מנוגדים בגלל אותו סיכון ולכן שקיים קשר כלכלי בין הפריט המגודר לבין המכשיר המגדר ואין סיבות לחוסר אפקטיביות.

מנגד, אם התנאים העיקריים של המכשיר המגדר והפריט המגודר אינם תואמים בקירוב, קיימת רמה גדולה יותר של אי-ודאות לגבי היקף הקיזוז. במצב כזה, יהיה על הישות לזהות את ההבדלים בתנאים העיקריים בין הפריט המגודר לבין המכשיר המגדר כסיבות לחוסר אפקטיביות הגידור. ניתן להתעלם מחוסר אפקטיביות של גידור עסקאות חזויות, הנובע מפערי זמן בין הפריט המגודר למועד הסילוק של המכשיר המגדר של עד 31 ימים או חודש פיסקלי. מוסיפה כי הסעיף מבוסס על IFRS 9 תוך התאמתו לאי דרישה לבחינת אפקטיביות, אלא ציון סיבות לחוסר אפקטיביות והסיפא מבוססת על ההקלה שהובאה מהתקינה האמריקאית, בהתאם להחלטה בישיבות קודמות. שואלת אם יש הערות לניסוח הסעיף.

86. המשתתף הנוסף מציין כי המילים "חודש פיסקלי" הן מיותרות מאחר שלא ייתכן שחודש פיסקלי יהיה יותר מ-31 יום. **מוסכם על הנוכחים למחוק את המילים "או חודש פיסקלי"**.

87. צדיק מצטטת את סעיף 23 "בעת יצירת יחסי גידור ועל בסיס מתמשך/ובכל מועד דיווח, ישות תנתח את הסיבות לחוסר אפקטיביות הגידור. ישות רשאית להשלים את הבחינה עד למועד פרסום הדוחות הכספיים ובלבד שהבחינה תבוצע בהתאם למידע נכון למועד הדיווח." מוסיפה כי מדובר על הקלה נוספת מהתקינה האמריקאית.

88. חבר הוועדה מציע להחליף את המילה "תנתח" במילה "תבחן". **מוסכם על הנוכחים.**

89. צדיק שואלת אם עדיף להתייחס "ועל בסיס מתמשך" או "ובכל מועד דיווח". חבר הוועדה הרביעי משיב כי על מנת שלא להכביד על חברות פרטיות עדיף "ובכל מועד דיווח". **מוסכם על הנוכחים.**

90. היו"ר **נועל את הישיבה.**